Söz Sanatları (Edebî Sanatlar)

Çalışma Kâğıdı · 30 Soru · Kolaydan Zora

Ad Soyad _____ Sınıf / No _____ Tarih _____

KONU ÖZETİ

- **Teşbih (benzetme):** Aralarında benzerlik bulunan iki varlıktan nitelikçe zayıf olanı (**benzeyen**) güçlü olana (**benzetilen**) benzetmektir. Yardımcı ögeler: **benzetme yönü** ve **benzetme edatı** (gibi, kadar, sanki…). Benzeyen ve benzetilen mutlaka bulunur.
- **İstiare (eğretileme):** Benzetmenin temel ögelerinden yalnızca biriyle yapılır. Yalnızca benzetilen söylenirse **açık istiare**, yalnızca benzeyen söylenip benzetilenin bir özelliği verilirse **kapalı istiare** olur.
- **Teşhis (kişileştirme):** İnsana ait özellikleri insan dışı varlıklara yüklemek. **İntak (konuşturma):** İnsan dışı varlıkları konuşturmak. **Mübalağa (abartma):** Bir durumu olduğundan çok büyük ya da küçük göstermek.
- **Tezat (karşıtlık):** Anlamca karşıt sözcük ya da kavramları bir arada kullanmak. **Tenasüp (uygunluk):** Anlamca birbiriyle ilgili sözcükleri bir arada kullanmak. **Mecazımürsel (ad aktarması):** Bir sözü, benzetme amacı gütmeden başka bir söz yerine kullanmak.
- **Tecahülüarif (bilmezlikten gelme):** Bilinen bir şeyi bilmiyormuş gibi davranmak. **Hüsnütalil (güzel nedene bağlama):** Bir olayı gerçek nedeni dışında güzel, hayalî bir nedene bağlamak. **Telmih (hatırlatma):** Ünlü bir olayı, kişiyi ya da hikâyeyi hatırlatmak.
- Söz sanatları anlatımı zenginleştirir, söyleyişi etkili kılar, metne anlam derinliği katar ve okurda estetik haz uyandırır.

KOLAY Isınma Soruları (1–10)

1 Söz sanatlarını açıklamalarıyla eşleştiriniz.

1. teşhis 2. tezat 3. telmih 4. mübalağa 5. intak

a) Bir durumu olduğundan çok farklı, abartarak anlatma
b) İnsan dışı varlıkları konuşturma
c) İnsana ait özellikleri insan dışı varlıklara yükleme
d) Karşıt anlamlı sözcükleri bir arada kullanma
e) Ünlü bir olayı ya da kişiyi hatırlatma

2 "Dedem bir çınar gibi ulu ve gölgeliydi."
Bu cümledeki teşbihin ögelerini yazınız.
Benzeyen: ..... Benzetilen: ..... Benzetme yönü: ..... Benzetme edatı: .....

3 "Annemin sesi, bir ninni kadar yumuşaktı."
Bu cümlede hangi söz sanatı vardır?

A) Teşbih B) Tezat C) Telmih D) İntak E) Tecahülüarif

4 Aşağıdaki cümlelerde yapılan söz sanatlarını yanlarına yazınız.
a) Rüzgâr, penceremin önünde sabaha kadar ağladı. .....
b) Sevinç de hüzün de aynı gün kapımızı çaldı. .....
c) Bu haberi duyunca bütün okul ayağa kalktı. .....

5 Aşağıdaki cümlelerin hangisinde **intak (konuşturma)** sanatı vardır?

A) Ceviz ağacının dalları rüzgârda sallanıyordu.
B) Bahçedeki ceviz ağacını dedem dikmişti.
C) Cevizler bu yıl erken olgunlaştı.
D) Ceviz ağacının gölgesinde oturduk.
E) Yaşlı ceviz, dalındaki kuşa "Acele etme, bahar gelecek." dedi.

6 "Öyle bir ah çektim ki yedi kat gök sarsıldı."
Bu cümlede ağır basan söz sanatı hangisidir?

A) Tenasüp B) Telmih C) Mübalağa D) Hüsnütalil E) Tecahülüarif

7 Aşağıdaki ifadelerin başına doğru ise **D**, yanlış ise **Y** yazınız.
( ) Teşbihte benzeyen ve benzetilen mutlaka bulunur.
( ) Açık istiarede yalnızca benzeyen söylenir.
( ) Tenasüpte anlamca birbiriyle ilgili sözcükler bir arada kullanılır.
( ) Mecazımürselde benzetme amacı güdülür.

8 "Gül, bülbül, bahçe, bahar; hepsi seni bekliyor."
Bu cümlede anlamca birbiriyle ilgili sözcüklerin bir arada kullanılmasıyla yapılan sanat hangisidir?

A) Tezat B) Tenasüp C) Teşbih D) İntak E) Mübalağa

9 "Ferhat dağı deldi de sen bir kapıyı açamadın."
Bu cümlede hangi söz sanatı vardır?

A) Tecahülüarif B) Teşhis C) Tezat D) Telmih E) İntak

10 Aşağıdaki söz sanatlarına birer özgün örnek cümle yazınız.
a) Teşhis: .....
b) Tezat: .....

ORTA Pekiştirme Soruları (11–20)

11 "Aslanlarımız sınırda nöbet tutuyor."
Bu cümle için aşağıdakilerden hangisi **doğrudur**?

A) Yalnızca benzeyen söylendiği için kapalı istiare yapılmıştır.
B) Benzeyen ve benzetilen birlikte kullanılarak teşbih yapılmıştır.
C) Karşıt kavramlar kullanılarak tezat yapılmıştır.
D) Yalnızca benzetilen söylendiği için açık istiare yapılmıştır.
E) Ünlü bir olay hatırlatılarak telmih yapılmıştır.

12 "Ayazın soğuk rüzgârı, sabah sabah yüzümü ısırdı."
Bu cümlede rüzgâr için yapılan sanat aşağıdakilerden hangisidir?

A) Açık istiare B) Teşbih C) Kapalı istiare D) Mecazımürsel E) Tenasüp

13 "Bu şehr-i Sitanbul ki bî-misl ü bahâdır
Bir sengine yek-pâre Acem mülkü fedâdır"
(Nedim)
Bu beyitte ağır basan söz sanatı hangisidir?

A) Tezat B) İntak C) Tecahülüarif D) Telmih E) Mübalağa

14 "Bahar geldi diye mi açtı bu çiçekler, yoksa senin geleceğini duyup da mı?"
Bu cümlede bilinen bir gerçek bilinmiyormuş gibi sorulmuştur.
Bu söz sanatının adı nedir?

A) Tecahülüarif B) Hüsnütalil C) Telmih D) Tenasüp E) Mecazımürsel

15 Aşağıdaki cümlelerin hangisinde **hüsnütalil** sanatı vardır?

A) Ay bu gece bulutların arkasında kaldı.
B) Ay, senin güzelliğini kıskandığından bu gece bulutların arkasına saklandı.
C) Ay ışığı denizin üstünde gümüş bir yol çiziyordu.
D) Ay, gökyüzünün yalnız bekçisi gibiydi.
E) Ay ile güneş, gece ile gündüz gibi ayrı düştü.

16 Aşağıdaki cümlelerde **mecazımürsel** yapılan sözcüğü bulup ne yerine kullanıldığını yazınız.
a) Bu akşam Fuzûlî okuyacağız.
b) Çaydanlık kaynıyor, ocağı kısar mısın?
c) Bütün mahalle düğüne katıldı.

17 "Vatanın bağrına düşman dayadı hançerini
Yoğ imiş kurtaracak bahtı kara mâderini"
(Namık Kemal)
Bu beyitte "vatan" için "bağır" ve "mâder (anne)" sözlerinin kullanılmasıyla aşağıdaki sanatlardan hangisi yapılmıştır?
A) Teşhis (kişileştirme) B) Tezat C) Telmih D) Tenasüp E) Tecahülüarif

18 Aşağıdaki cümlelerin hangisinde **tezat** yoktur?
A) Gece de gündüz de aynı yolu bekledim.
B) Ağlarken güldük, gülerken ağladık.
C) Hem uzaktasın hem de yüreğimin tam ortasında.
D) Gözlerindeki ışık, bütün sokağı aydınlattı.
E) Yaşlı da genç de bu türküyü bilirdi.

19 Teşbih ile istiare arasındaki temel fark aşağıdakilerden hangisidir?
A) Teşbihte benzetme edatı hiç kullanılmaz.
B) İstiarede benzetme amacı güdülmez.
C) Teşbihte benzeyen ve benzetilen birlikte bulunur, istiarede bunlardan yalnızca biri bulunur.
D) Teşbih yalnızca şiirde, istiare yalnızca düzyazıda kullanılır.
E) İstiarede benzeyen ve benzetilen birlikte bulunur.

20 Aşağıdaki dizeleri okuyunuz.
"Dağlar saçlarına kar örtüsü taktı
Sonbahar yollara sarı bir mektup bıraktı"
Bu dizelerde kişileştirilen iki varlığı ve onlara yüklenen insana özgü davranışları yazınız.

ZOR Düşünme Soruları (21–30)

21 "Beni candan usandırdı cefadan yâr usanmaz mı
Felekler yandı âhımdan murâdım şem'i yanmaz mı"
(Fuzûlî)
Bu beyitle ilgili aşağıdakilerden hangisi **söylenemez**?

A) Âhının felekleri yakması mübalağadır.
B) "Murâd" bir mum (şem') olarak düşünülmüştür.
C) Şair, sevgilinin eziyetinden yakınmaktadır.
D) "Usandırdı" ve "usanmaz" sözcükleri arasında anlam bağı kurulmuştur.
E) Şair, ünlü bir aşk hikâyesini hatırlatarak telmih yapmıştır.

22 I. "Mehmetçik, Çanakkale'de bir kale gibi durdu."
II. "Kurtlar, dağların ardından şehre indi." (düşman askerleri kastediliyor)
III. "Kuşlar dedi: 'Bu toprak bizimdir.'"
IV. "Rüzgâr kapıyı yumrukladı bütün gece."
Bu cümlelerde sırasıyla hangi sanatlar vardır?

A) Açık istiare – teşbih – teşhis – intak
B) Teşbih – açık istiare – intak – teşhis
C) Teşbih – kapalı istiare – teşhis – intak
D) Tezat – açık istiare – intak – teşbih
E) Teşbih – telmih – intak – tenasüp

23 "Bu şehrin sokakları seni görünce mi aydınlandı, yoksa sabah mı oldu?"
Bu cümlede aşağıdaki sanatlardan hangisi **ağır basmaktadır**?

A) Tezat B) Tenasüp C) Tecahülüarif D) Telmih E) Mecazımürsel

24 Aşağıdaki iki cümleyi karşılaştırınız.
I. "Güneş, bulutların arkasından doğdu."
II. "Güneş, senin uyandığını görmek için bulutların arkasından doğdu."
II. cümlede hangi söz sanatı yapılmıştır? Bu sanatın cümleye katkısını açıklayınız.

25 Aşağıdaki cümlelerin hangisinde **birden fazla** söz sanatı bir arada kullanılmıştır?

A) Deniz, kıyıdaki taşlara bir anne gibi fısıldadı: "Uyuyun artık."
B) Deniz bugün çok dalgalıydı.
C) Denizin kıyısında küçük bir kahve vardı.
D) Deniz kenarında yürüyüş yaptık.
E) Denizin rengi öğleden sonra koyulaştı.

---

26 Bir öğrenci, şiirinde **tenasüp** sanatı yapmak istiyor.
Aşağıdaki dizelerden hangisi bu amaca **en uygundur**?

A) "Gece karanlık, gündüz aydınlık"
B) "Yağmur gözyaşı gibi düştü"
C) "Kuşlar bana 'Dön' dediler"
D) "Mecnun'dan beter oldum"
E) "Kalem, defter, mürekkep; yazılmamış bir mektup"

---

27 Aşağıdakilerin hangisinde koyu yazılmış sözcükle yapılan sanat, diğerlerinden **farklıdır**?

A) **Sofra** güldü, çocuklar bayram ettiler.
B) **Masa** neşeyle kahkaha attı.
C) **Şehir** uyudu, yalnız ben uyanığım.
D) **Leyla** ile Mecnun'un yolu gibi ayrı düştü yollarımız.
E) **Kapılar** misafirlerini selamladı.

---

28 Aşağıdaki dizelerde bulunan söz sanatlarını yazınız.
"Sabah yıldızı gibi titrek bir umut
Kapımı çaldı, 'Kalk!' dedi, 'Yol uzun.'"

---

29 "Çağrılmadan gelir her sabah pencereme; ne kapı çalar ne izin ister. Altın saçlarını yastığıma serer, gözlerimi öperek uyandırır beni."
Bu parçada kendisinden söz edilen varlık ve kullanılan temel sanat aşağıdakilerin hangisinde birlikte verilmiştir?

A) Rüzgâr – tezat
B) Güneş – teşhis
C) Yağmur – telmih
D) Ay – tecahülüarif
E) Kuş – tenasüp

---

30 Söz sanatlarının edebî metne katkısıyla ilgili aşağıdakilerden hangisi **söylenemez**?

A) Anlatımı zenginleştirir.
B) Söyleyişi daha etkili kılar.
C) Metnin bilimsel doğruluğunu ve kesinliğini artırır.
D) Metne anlam derinliği katar.
E) Okurda estetik haz uyandırır.

Takıldığın soruyu işaretle, konu özetine tekrar göz at. Başarılar!
Diğer konuların çalışma kâğıtları ve deneme sınavları: **maarifpdf.com.tr**